

Det er viktig at samtalen mellom foreldra og den profesjonelle er planlagt og godt forberedt. Samtalen tar utgangspunkt i ein bekymring/ uro for barnet basert på konkrete og systematiske observasjonar. Målet med samtalen er å etablere et samarbeid med foreldra rundt tiltak som kan bedre barnets situasjon og fungering. Det er viktig å ta opp bekymringa/uroa med den det gjelder på ein respektfull måte, samtalen krev gjensidig tillit og tålmodighet.

Før samtalen:

- Ein bør på førehand ha tenkt nøye igjennom kva som skal seiast, og korleis ein skal uttrykke seg. Vidare må ein ta stilling til kven som skal delta i samtalen. Det kan være ein fordel at to frå personalet deltar.
- Lag på førehand ei liste over kva punkt det er viktig å få formidla under samtalen.
- Avtal kven som leiar møter, kven skriv referat og kven har ansvar for å sjå til at ein kjem igjennom alle punkta som var planlagt.

Husk at det er ein bekymring som skal formidlast; ikkje ei anklage. Det skal informerast om kva som vekker bekymring/uro. Møt foreldra med ei haldning om at dei i utgangspunktet vil barnets beste. Hald fokus på kva barnet trenger og korleis dei vaksne kan hjelpe barnet på best mogleg måte.

Under samtalen:

- Pass på at den/dei dokke møter også får komme fram med sitt perspektiv og syn på saka. Spør om de kjenner igjen dei observasjonane dokke har gjort. Gi rom for tenkje-pausar.
- Uttrykk forståing for at samtalen kan opplevas som ubehagelig, men hald fast på at den er naudsynt. Når det passar, vend tilbake til temaet og de forberedte punkta.

- Bli enige om kva som har blitt avtalt før dokke går frå kvarandre.
- Skriv et kort avtalereferat frå møtet.

Etter samtalen:

- Det vidare forløpet vil avhenge av kva ein kom fram til i fellesskap og kor alvorlig eit eventuelt problem er. Det er vanskelig å gi generelle råd for denne prosessen. Du må saman med din leiar vurdere di bekymring/uro og dei ulike handlingsalternativa.

- Det kan være lurt å gi den det gjelder noe tid til å tenke gjennom saken.

Dersom det etter en slik samtale ikkje skjer noe, vil antakelig behovet for en ny samtale melde seg.

- Samtalen kan innhalda oppfølgingsmøter . Foreldra skal ha anledning til å ta inn over seg det som er blitt formidla. Endringsarbeid er prosesser over tid.

Avtal derfor ny samtale med foreldra, for å sikre at tiltaka dokke sett i gang får ønska effekt.

Refleksjoner etter samtalen:

- Forsto foreldrene bekymringen dere har for barnet?
- Ble det etablert et godt samarbeid med foreldre og realistiske mål for å hjelpe barnet?
- Vil oppfølgingsplanen sikre god nok endring og progresjon?
- Hvordan ser bekymringen ut nå? Er den mindre eller større? Hvorfor?
- Hvordan skal det øvrige personalet informeres og om hva?
- Hvordan har hver og en av dere det etter samtalen? Gi hverandre tilbakemelding på hva som gikk bra og hva som opplevdes vanskelig.

Ved gjennomføring av samtaler med barn om sensitive temaer i deres liv, kreves det bevissthet om kommunikasjon og egne holdninger. Det finnes ikke én oppskrift for slike samtaler. Samtalene vil variere avhengig av situasjon, tema og barnets alder og språklige forutsetninger. Det er likevel noen sentrale prinsipper og anbefalte metoder som den voksne bør kjenne til.

Før samtalen:

- **Vær rolig:** Barn kan komme til å fortelle om vonde ting det har opplevd, eller vanskelige situasjoner det står i. Barnet trenger at den voksne på en rolig måte lytter til det som formidles, og at det som blir fortalt ikke blir avvist, bagatellisert eller bortforklart.

- **La ikke andre barn være i nærheten av denne samtalen:** Et barn kan begynne å snakke om temaet når det er andre barn tilstede. Av hensyn til barnet og omgivelsene blir det derfor viktig at du regulerer tid og sted for samtalen. Struktur samtalen slik at det blir tydelig at han/hun blir tatt på alvor, men at barnet får beskjed om at det skal være alene med deg når temaet skal utdypes. Dersom du ikke har anledning til å ta barnet ut av situasjonen der og da, kan du si til barnet:

«Det er fint at du forteller om hva du har opplevd, og dette må du og jeg snakke om alene etterpå». Gjennomfør samtalen så raskt du har mulighet etter prinsippene som er skissert under.

Under samtalen:

- **Sett av god tid til samtalen, da det er viktig å følge barnets tempo:** det kan bli nødvendig med oppfølgingsamtaler og det anbefales derfor ikke å ta samtalen før helg/ fridager.

- **Plassering:** Plasser, om mulig, barnet nærmest døren. Du bør ikke sitte rett overfor barnet, men la heller barnet ha fritt blikk fremover. Da er det lettere for barnet å formidle det som er vanskelig.
- **Klargjør premissene for samtalen med barnet:** Samtalen må gjøres forutsigbar slik at barnet vet hva som skal skje, hvordan og hvorfor samtalen finner sted. I hvilken grad du kjenner barnet og har en god relasjon bør være indikator på hvor raskt du kan nærme deg selve temaet. Det kan være nødvendig å bruke tid på å trygge barnet først med småprat/lek.
- **Det kan være lurt at du begynner å snakke i samtalen:** ikke legg ansvaret for samtalen på barnet. Det er viktig at du ikke lover at det som fortelles blir en hemmelighet mellom deg og barnet.
- **Unngå ledende spørsmål:** En spontan og fri fortelling er det mest troverdige. Forsøk å unngå lukkede ja/nei-spørsmål. Ikke innfør ord som barnet ikke selv har kommet med. Da kan viktige deler av historien gå tapt. Gjenta det barnet selv sier, og si f.eks: ”*Kan du fortelle litt mer om...*”.
- **Husk at barnet har en rett til å uttale seg, men ikke en plikt:** Det er viktig at barnet ikke presses til å snakke. Barnet bestemmer selv hva det vil du skal vite, og når du skal få vite det.
- **Skriv ned det barnet forteller, og hva du selv sier.** Dette er viktig for eventuell videre saksgang.
- **Fortell barnet at det var riktig at han/hun kom til deg.** Barn trenger å få tydelig beskjed om at det er lov å snakke om vanskelige ting, og om det som skjer hjemme.

Avslutning av samtalen:

- Fortell at du vil hjelpe og at du må snakke med noen andre voksne for at ting skal bli bedre. Barnet kan bli engstelig for at du skal fortelle videre til foreldrene. Det er viktig å formidle til barnet at det skal få beskjed om når du event. forteller det

til foreldrene, slik at det ikke trenger å engste seg unødvendig. Si til barnet at du skal følge opp dette på en trygg og forsiktig måte. Videre er det viktig å formidle at barnet ikke er alene, og at du kjenner andre barn som har opplevd det samme.

Åse Langballe (2011): Den dialogiske barnesamtalen, hvordan snakke med barn om sensitive temaer, Nasjonalt kunnskapssenter.